

Skeema 2

1.1 Kehityopsykologia tutkii ihmistä eri ikävaiheissa

Ydinsisältö

Kehityopsykologia tutkii ihmisen kehitystä elämän alusta loppuun saakka

- Muutoksia tarkastellaan useasta näkökulmasta:
 - kognitiivinen kehitys
 - motorinen kehitys
 - sosiaalinen kehitys.
- Jokaisen yksilön kehityspolku on ainutlaatuinen.
- Kehitys on dynaamista eli jatkuvaa.
- Kehitys jatkuu läpi koko elämän.
- Kehityopsykologiassa yhdistetään tietoja myös eri tieteenaloista:
 - biologia
 - yhteiskuntatieteet
 - kasvatustieteet.

IKÄVAIHEET

Varhaiset vuodet

- alkio- ja sikiövaihe (hedelmöittymisestä syntymään)
- vauva (ensimmäinen ikävuosi)
- taapero (1-vuotias)

Leikki-ikäinen

- 2–6-vuotias

Kouluikäinen

- 7–11-vuotias

Nuori

- varhaisnuori 12–15-vuotias
- nuori 16–18-vuotias

Nuori aikuinen

- 19 – noin 25-vuotias

Aikuinen

- noin 26–64-vuotias

Ikääntyvä ihminen

- yli 65-vuotiaat

Kehitykseen vaikuttavia tekijöitä

- perimä
 - epigenetiikka (ympäristö vaikuttaa geenien säätelyyn)
- ympäristö
 - lähiympäristö
 - kasvatus
 - etäympäristö
 - kulttuuri (tietylle ihmisjoukolle ominaiset tavat)
 - yksilökeskeinen kulttuuri
 - yhteisökeskeinen kulttuuri
 - Kulttuuri omaksutaan sosialisoinnin kautta.
- kohorttikokemukset
 - oman ikäryhmän erityiskokemukset
- sosioekonominen asema.

KASVATUSTYYLEJÄ

	Ei rakkauden osoittamista	Rakkauden osoittamista
Ei rajoja	Välinpitämätön	Salliva
Rajoja	Määräävä	Auktoriteettiin perustuva

LÄHI- JA ETÄYMPÄRISTÖT

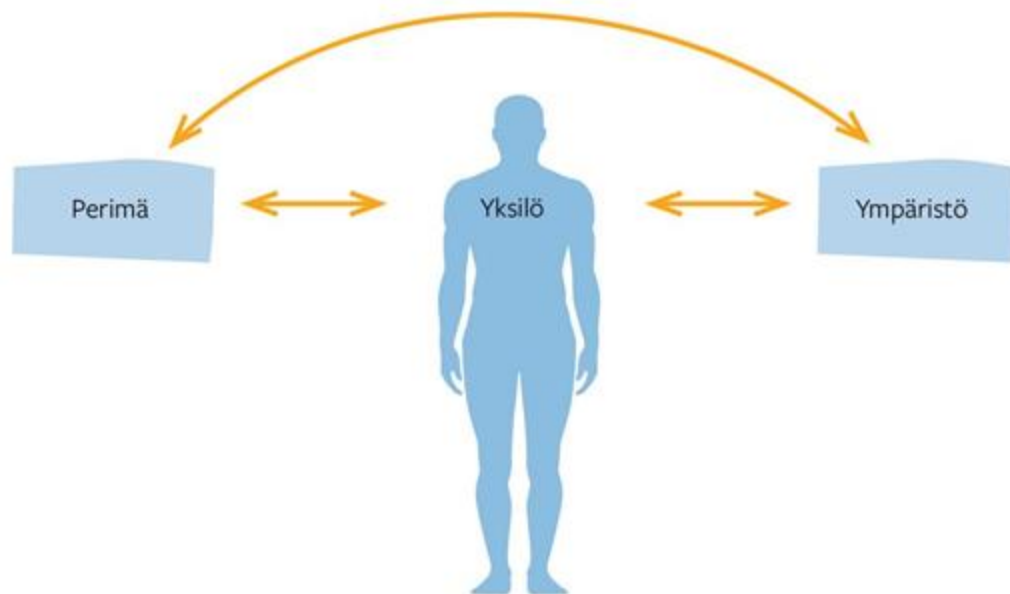

PERIMÄN JA YMPÄRISTÖN VUOROVAIKUTUKSEN ILMENEMINEN

	Yksilön synnynnäinen reagoititapa vaikuttaa ympäristön reaktioihin.	Yksilö hakeutuu tietynlaiseen ympäristöön.	Yksilö tulkitsee ympäristöä ja reagoi siihen omilla tavoillaan.
Esimerkki ilmenemisestä	Lapsi suuttuu herkästi. Vanhemmat ovat lapselle tiukempia kuin hänen rauhalliselle sisarukselleen.	Nuori kokee vahvaa empatiaa muita kohtaan. Hän hakeutuu kaveriporukkaan, jossa ollaan kiinnostuneita muiden auttamisesta.	Sukujuhlisiin osallistuminen saa yhden lapsen esittämään tanssin ja toisen menemään piiloon. Kokemus muovaa lasta vastaavasti rohkeammaksi tai aremmaksi.
			

PERIMÄN JA YMPÄRISTÖN DYNAAMINEN VUOROVAIKUTUS

Perimä vaikuttaa yksilöön, ja yksilön toiminta taas voi laukaista tai olla laukaisematta tietyn geenin toiminnan. Esimerkiksi huumeiden käyttö voi laukaista sellaisen mielenterveyden häiriön, johon yksilöllä on geneettinen alttius. Yksilö vaikuttaa ympäristöönsä esimerkiksi valitessaan tietyn harrastuksen. Harrastukseen osallistuminen puolestaan vaikuttaa yksilön kehittymiseen.

Skeema 2

1.2 Kehitystä tutkitaan vertailemalla erilaisia ihmisiä ja ihmistä eri ikäisenä

Ydinsisältö

Miten kehitystä tutkitaan?

- Tutkimusotteet samoja kuin muillakin psykologian aloilla:
 - korrelatiivinen tutkimus
 - kokeellinen tutkimus
 - kuvaileva tutkimus
 - tapaustutkimus.
- Kehitypsykologiassa vertaillaan usein eri ikäryhmiä toisiinsa.
- Vertailu voidaan tehdä poikittais- tai pitkittäistutkimuksen avulla
 - Poikittaistutkimus tarkoittaa, että eri-ikäisiä ihmisiä tutkitaan jonain tiettynä ajankohtana.
 - Pitkittäistutkimus tarkoittaa, että samoja ihmisiä tutkitaan pidemmän aikaa, esimerkiksi koko kouluajan.

ESIMERKKEJÄ KEHITYSPSYKOLOGISEN TUTKIMUKSEN TIEDONKERUUMENETELMISTÄ

Tiedonkeruumenetelmä	Esimerkki
Havainnointi	Videoidaan vanhemman ja vauvan vuorovaikutustilanteita kotioiloissa.
Haastattelu	Haastatellaan nuoria, jotka ovat kasvaneet sateenkaariperheessä.
Kyselylomakkeet	Pyydetään varhaiskasvatuksen opettajaa arvioimaan lasta kyselyllä.
Psykologiset testit	Esitetään koululaiselle älykkyystestitehtäviä.
Lähdeaineiston tutkiminen	Luetaan ja analysoidaan lasten kirjoituksia ja piirroksia.
Fysiologiset mittaukset	Kuvannetaan nuorten aivoja.

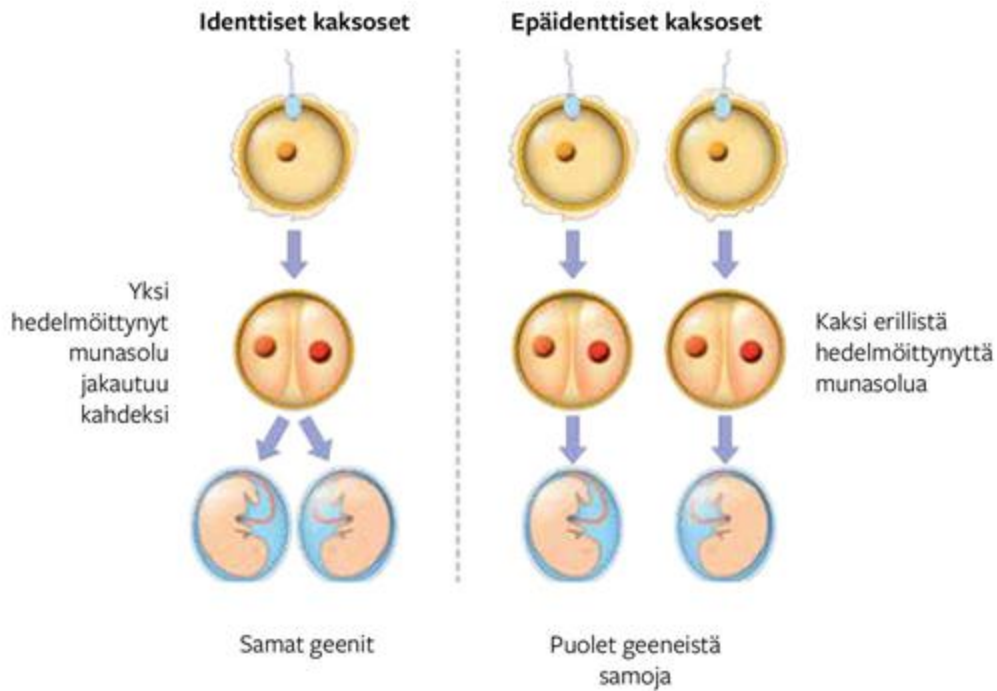

Kaksos- ja adoptiotutkimukset

- Perimän ja ympäristön vaikutusta kehitykseen voidaan selvittää tutkimalla
 - identtisiä kaksosia
 - sama perimä, eri ympäristö (esim. adoption kautta)
 - epäidenttisiä kaksosia
 - eri perimä, sama ympäristö
 - adoptoituja lapsia.
 - Piirteitä biologisilta- vai adoptiovanhemmilta?
- Kaksos- ja adoptiotutkimukset tarjoavat kiinnostavia näkökulmia kehityksen tutkimiseen, mutta yleistäminen kaikkiin ihmisiin on usein hankalaa.

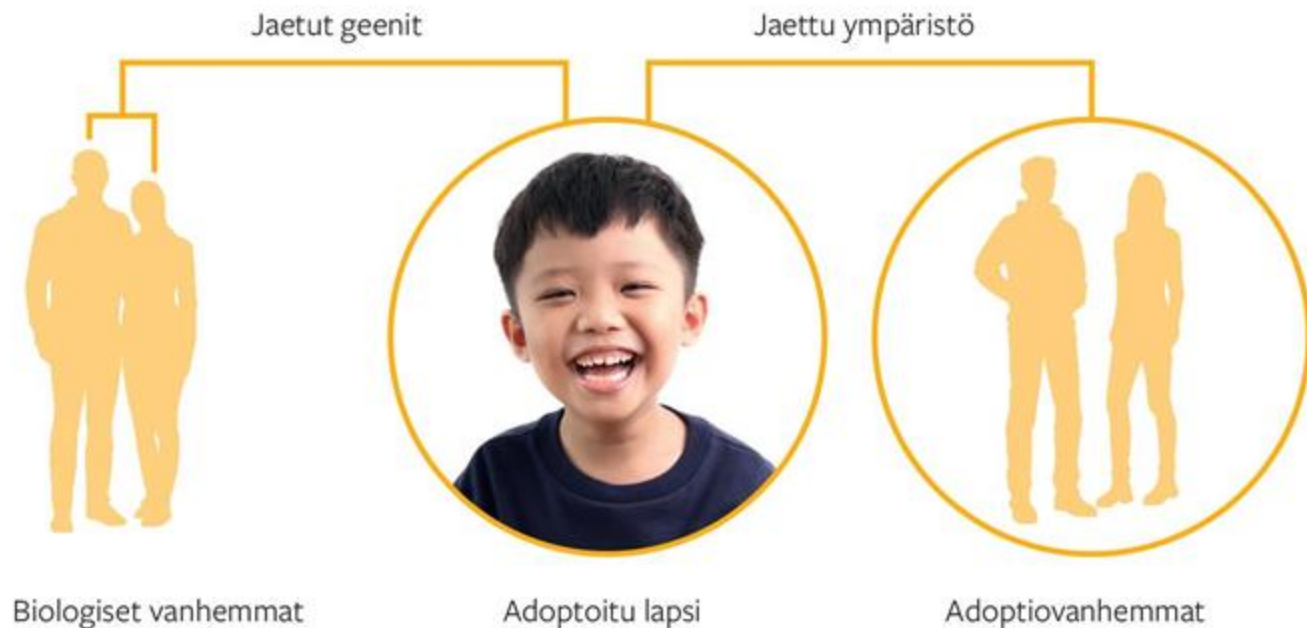

IDENTTISET JA EPÄIDENTTISET KAKSOSET

ADOPTIOLAPSEN GEENIT JA KASVUYMPÄRISTÖ

Skeema 2

3. Tiedonkäsittely, tunne-elämä ja vuorovaikutus kehittyvät läpi elämän

Ydinsisältö

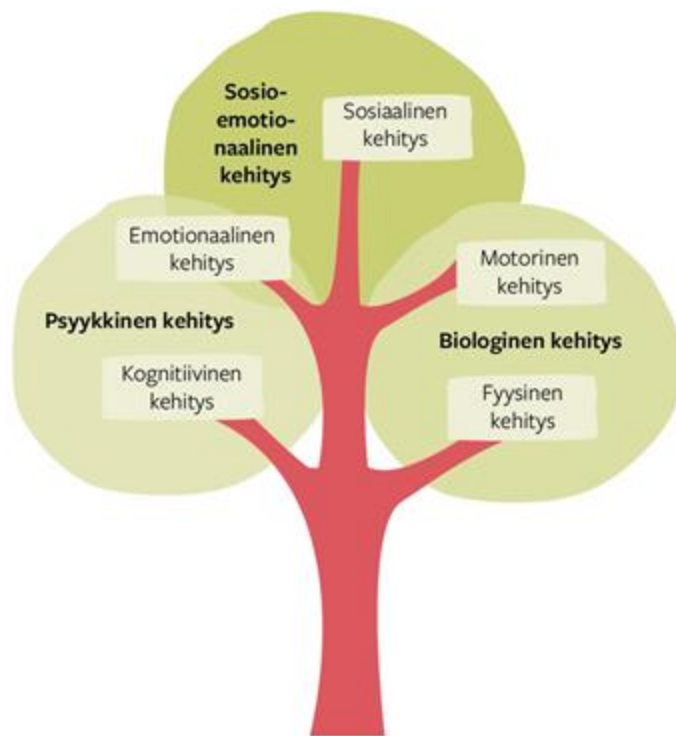

Kehityksen osa-alueet tukevat toisiaan

- Kehityopsykologiassa tutkitaan psyykkistä kehitystä.
- **Psyykkistä** kehitystä ovat
 - **kognitiivinen** kehitys eli tiedonkäsittelyn kehitys: esim. havaitseminen, ajattelu, kieli ja muisti
 - **emotionaalinen** kehitys eli tunnetaitojen kehitys: omien tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja säätely sekä kyky eläytyä toisten tunteisiin.
- Psyykkinen kehitys kietoutuu yhteen sosiaalisen ja biologisen kehityksen kanssa.
 - **Sosiaalinen** kehitys tarkoittaa ihmissuhdetaitojen kehitystä.
 - Emotionaalinen ja sosiaalinen kehitys kietoutuvat yhteen ja muodostavat yhdessä **sosioemotionaalisen** kehityksen.
 - **Biologinen** kehitys tarkoittaa fyysistä kehitystä ja motorista kehitystä eli **fyysis-motorista** kehitystä.

KEHITYKSEN OSA-ALUEET

Kulttuuri vaikuttaa kehittymiseen

- Kulttuuri vaikuttaa muun muassa
 - tiedonkäsittelyn kehittymiseen, esimerkiksi kieleen ja oppimiseen
 - tunteiden kokemiseen ja ilmaisemiseen
 - **empatiakyvyn** eli toisen näkökulmaan ja tunteisiin eläytymisen kehittymiseen.

